

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 26.11.2015 г.
COM(2015) 580 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Последваща оценка на Европейските столици на културата за 2014 г. (Юмео и
Рига)**

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Последваща оценка на Европейските столици на културата за 2014 г. (Юмео и Рига)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад се представя на основание член 12 от Решение № 1622/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 2006 година за установяване на действията на Общността „Европейска столица на културата“ за годините 2007—2019¹, в който се изисква всяка година Комисията да осигурява външно и независимо оценяване на резултатите от завършилото през предишната година събитие „Европейска столица на културата“ и да представя доклад относно тази оценка на другите институции на ЕС.

В доклада е изложена позицията на Комисията по основните заключения и препоръки на външната оценка на двете Европейски столици на културата за 2014 г.².

2. КОНТЕКСТ НА ДЕЙСТВИЕТО

2.1. Действие на ЕС във връзка със събитието „Европейска столица на културата“ (ЕСК)

Първоначалният вариант на „Европейската столица на културата“ стартира на междуправителствено равнище през 1985 г.³. Въз основа на този опит, с Решение № 1419/1999/ЕО⁴ бяха установени действия на Общността за събитието „Европейска столица на културата“ за годините от 2005 г. до 2019 г. Беше установен хронологичен ред на държавите членки за всяка година във връзка с правото им да бъдат домакини на събитието.

Решение № 1419/1999/ЕО беше заменено с Решение № 1622/2006/ЕО, в което беше запазен принципът за хронологично поддръждане на държавите членки, но допълнително бяха конкретизирани целите на действието и бяха въведени нови правила за подбор и мониторинг.

Съгласно посоченото решение основните цели на ЕСК са да подчертава богатството и многообразието на европейските култури и общите им черти, както и да стимулира по-голямото взаимно разбирателство между европейските граждани. ЕСК се стреми да насърчава сътрудничеството между културните оператори, хората на изкуството и градовете в Европа, да насърчава участието на гражданите, живеещи в града и околностите му, като същевременно повишава интереса на граждани от чужбина, както

¹ ОВ L 304, 3.11.2006 г., стр. 1.

² http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/documents/ecoc-2014-report_en.pdf

³ Резолюция на министрите по въпросите на културата, заседаващи в рамките на Съвета, от 13 юни 1985 г. относно ежегодното събитие „Европейски град на културата“ (85/С 153/02); <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:1985:153:0002:0003:EN:PDF>.

⁴ Решение 1419/1999/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 година за установяване на действията на Общността за събитието „Европейска столица на културата“ за годините от 2005 до 2019 (ОВ L 166, 1.7.1999 г., стр. 1). Това решение беше изменено с Решение № 649/2005/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 117, 4.5.2005 г., стр. 20).

и да бъде устойчива и неразделна част от дългосрочното културно и социално развитие на града⁵.

2.2. Подбор и мониторинг на Европейските столица на културата през 2014 г.

В съответствие с Решение № 1622/2006/ЕО домакини на събитието ЕСК през 2014 г. по право бяха Швеция и Латвия.

Проведени бяха паралелни конкурси под ръководството на съответните власти на двете държави членки. Подборът е разделен на две части: предварителен подбор (градовете кандидати са сведени до кратък списък), последван от окончателен подбор (краткият списък се свежда до един кандидат). Кандидатурите на градовете кандидати се разглеждат въз основа на целите и критериите, посочени в решението, от комисия за подбор, съставена от тринадесет членове, като шест от тях са номинирани от съответната държава членка, а останалите седем — от европейските институции.

Във всяка от тези две държави членки се кандидатираха по четири града, два от които бяха включени в краткия списък в Швеция, а три — в Латвия⁶. През септември 2009 г. комисията за подбор препоръча званието ЕСК да бъде присъдено на Юмео и Рига.

През май 2010 г. Съветът на министрите на Европейския съюз официално определи двата града за ЕСК за 2014 г.

След номинирането им Юмео и Рига преминаха процедура на мониторинг: напредъкът в подготовката на градовете беше следен и напътстван от комисия, съставена от седем независими експерти, излъчени от институциите на ЕС, които проверяваха и дали се спазват програмата и ангажиментите, въз основа на които градовете са били избрани. Юмео и Рига участваха в двете официални срещи за мониторинг, свикани от Комисията през ноември 2011 г. и април 2013 г. Процесът на мониторинг приключи с отправена от комисията положителна препоръка към Комисията да присъди на Юмео и Рига парична награда на стойност 1.5 млн. евро в памет на Мелина Меркури.

3. ВЪНШНА ОЦЕНКА

3.1. Параметри на оценката

Оценката разглежда осъществяването на двете събития ЕСК през 2014 г. през целия им жизнен цикъл от началния им замисъл до тяхната устойчивост и наследство, и се спира на въздействието за двата града от поемането на домакинството. По-специално се оценява тяхната целесъобразност, ефикасност, ефективност и устойчивост, формулират се индивидуални и общи заключения, произтичащи от двете ЕСК, и се разглеждат последиците за бъдещите носители на званието ЕСК.

Външната оценка беше извършена преди да влязат в сила Насоките за по-добро регулиране⁷.

3.2. Методология и ограничения на избрания подход

Оценката и нейната методология са предназначени да изпълнят стандартното изискване на решението и да допринесат за по-задълбочено разбиране на изпълнението и постиженията на инициативата. По-специално тя дава възможност да се направи равностойна на предишната година, за да се изведат поуки и препоръки за в бъдеще въз основа на опита на двата града домакини.

⁵ За повече информация: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm.

⁶ Всички доклади на комисията за предварителния и окончателния подбор и мониторинга могат да бъдат намерени на следната страница: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm.

⁷ http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/toc_guide_en.htm.

Що се отнася до предишните оценки на ЕСК за периода 2007-2012 г., използваната от оценителя логика на интервенцията се основава на йерархия от цели, съответстващи на решението.

За да могат резултатите да бъдат съпоставими с предишни оценки, методологията също следва последователен подход за събиране на данни и анализ. Двата града бяха оценени поотделно въз основа на първоначалните данни, събрани по време на посещенията на място или предоставени от всяка ЕСК, както и въз основа на анализа на широк набор от източници на вторични данни.

Източниците на първоначалните данни включваха интервюта, проведени по време на две посещения във всеки от градовете или по телефона, а в Рига и чрез онлайн въпросник. Целта на тези интервюта беше да се потърсят гледните точки на различни участници по всяка ЕСК, в това число на ръководните екипи, лицата, натоварени да вземат решения на местно и национално равнище, както и ключови културни организации, множество партньори, участващи в осъществяването на инициативата, и редица организации, които ръководеха или участваха в проекти в рамките на ЕСК.

Източниците на вторични данни включваха информация от първоначалните заявления за кандидатстване за ЕСК, проучвания и доклади, изработени или възложени от ЕСК, програми за събитията, информационни материали и уебсайтове, статистически данни относно културата и туризма и количествени данни, предоставени от ЕСК, относно финансите, дейностите, продуктите и резултатите.

Както при всички предишни последващи оценки на ЕСК Комисията счита, че тази методология е целесъобразна, за да се изготви доклад, който да осигури достатъчно солидна основа за извеждане на надеждни заключения относно провеждането на ЕСК.

Липсват обаче конкретни доказателства за ползите и въздействието на инициативата ЕСК за двата града домакини, отчасти поради времевите и бюджетните ограничения на оценката. В резултат на това заключенията на доклада са обосновани в по-голяма степен от възгледите и становищата на различни видове заинтересовани страни, отколкото от наличните (ограничени) количествени данни.

От друга страна, повечето от качествените доказателства, под формата на резултати от онлайн проучване и интервюта, се ограничават до преките участници в програмата, които имат и някакви преки ползи от нея.

Освен това някои от поставените цели са широко формулирани и трудно измерими и е твърде рано да се прецени по-дългосрочното въздействие чрез тази оценка. Вследствие на това голяма част от доказателствата се съсредоточават върху крайните продукти и резултатите или възникващите ползи на по-високо равнище, отколкото върху по-осезаемото въздействие по места, което ще се нуждае от повече време, за да се прояви. За да се оценят по-добре тези въздействия, би било полезно двата града да провеждат оценка във времето, по-специално за да потвърдят ефикасността на публичните разходи за инициативата ЕСК от културна, социална и икономическа гледна точка, като също така използват по-широк набор от оценъчни данни в подкрепа на заключенията.

Комисията е напълно запозната — и приема — тези ограничения, които вече бяха посочени в работен документ на службите на Комисията, придружаващ нейното предложение за решение за установяване на действие на Съюза „Европейски столици на културата“ за годините 2020 — 2033 г.⁸. За да се промени това положение, в

⁸Вж. SWD(2012) 226 final, параграф 2.4.4.

предложението на Комисията и на приетото въз основа на това решение⁹ се предвижда, че самите градове — които са в по-добра позиция, за да получат непосредствени данни за въздействието на званието — се превръщат в ключови участници в процеса на оценяване.

В този контекст е похвално, че Юмео (и в по-малка степен Рига) провеждат проучвания с цел по-добро разбиране на въздействието на ЕСК върху културните институции и местните жители, както и по отношение на международното измерение и икономиката.

Според Комисията обаче данните и другите сведения, върху които се базира оценката, ѝ дават достатъчно основание, за да сподели цялостните изводи и заключения на оценката. Смята се, че те дават достатъчно точна и пълна картина на изпълнението на двете инициативи ЕСК за 2014 г., макар и без пълни данни и други независими доказателства в подкрепа на абсолютно безспорни заключения за ефикасността и въздействието.

4. КОНСТАТАЦИИ НА ОЦЕНИТЕЛЯ

В оценката се потвърждава, че много от констатациите от предишните доклади, особено тези във връзка с общата целесъобразност, ефикасност и ефективност на действията във връзка с инициативата ЕСК, продължават да бъдат валидни. Когато беше възможно, тези констатации бяха частично актуализирани и обновени с информацията, събрана по време на проведената през 2014 г. оценка. Настоящият доклад се съсредоточава върху тези нови елементи.

4.1. Целесъобразност на действието ЕСК и двете ЕСК за 2014 г.

Според оценителя двата града домакини са разглеждали ЕСК повече като културна проява, която засилва и придава международно измерение на културния им афиш, и насърчава културното многообразие и общите културни характеристики на Европа, а не като икономическа или социална програма. В доклада се заключава, че това превръща ЕСК в много целесъобразно действие във връзка с член 167 от ДФЕС що се отнася до приноса на Съюза за „разцвета на културите на държавите членки“.

Въпреки това в доклада се подчертава, че Юмео и Рига са използвали статута си на ЕСК и за да потърсят решение по други аспекти на стратегиите на града им за развитие. В резултат на това голяма част от дейностите, осъществени през 2014 г., са били тясно свързани с цялостните политически програми на двата града, както и с редица приоритети и цели на равнище ЕС в области на политиката, различни от културата, като градското и регионалното развитие, заетостта, предприятията, туризма, както и общи политики за социално сближаване.

4.2. Ефикасност на управлението и ръководството и капацитет за реализиране на поставените цели

Оценителят разгледа капацитета на градовете да реализират поставените цели и ефикасността на управлението и на ръководството на инициативата ЕСК, и достигна до заключението, че механизмите за изпълнение, създадени за реализиране на инициативата ЕСК като цяло са работили добре и в двата града.

Инициативата Юмео 2014 г. е била осъществена от екип, работещ директно в община Юмео. В доклада се подчертава, че екипът се е ползвал със силна политическа подкрепа от самото начало, понеже годината на проявата е била замислена като

⁹ Решение № 445/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година за установяване на действие на Съюза „Европейски столици на културата“ за годините 2020 — 2033 и за отмяна на Решение № 1622/2006/ЕО (ОВ L 132, 3.5.2014 г., стр. 1).

средство за постигане на местни цели на политиката, в областта на културата и извън нея, което е позволило да бъдат поставени ясни цели. Ключова характеристика на управленската структура е използването на подход с „отворен код“, основан на съвместното създаване и участие. По същество при този подход се определят широки теми и критерии за програмата като цяло и след това се канят културни оператори и други заинтересовани страни сами да „запълнят“ програмата. Като цяло според доклада управлението на Юмео 2014 г. е работило добре, макар че окончателният екип е бил създаден сравнително късно през фазата на разработване и е можел да бъде разширен на по-ранен етап, за да се разработи по-рано голяма част от съдържанието на културната програма.

В Рига градският съвет създава независима организация с нестопанска цел, Фондация Рига 2014, с цел координиране на етапа на прилагане и развитие на инициативата ЕСК. Фондацията е под ръководството на бившия началник на отдел „Култура“ на Градския съвет. Според доклада този модел — който е прилаган и при предходни ЕСК — се е оказал най-подходящ за изпълнение, тъй като е намалил административната тежест, избегнал е някои бюрократични процедури, които се прилагат по отношение на държавни или общински органи в страната и е гарантирал някаква форма на независимост, така че програмата ЕСК да бъде разработена „свободно“, без значително външно влияние. Докладът също така подчертава в положителна светлина стабилността в административния екип и в подкрепата, оказвана от всички политически структури през жизнения цикъл на проекта.

Двете ЕСК бяха замислени и реализирани в трудна икономическа обстановка както на градско, така и на национално равнище, и следователно финансовата ефективност бе ключов аспект на тяхното планиране и прилагане. Въпреки че Юмео и Рига разполагаха с различни ресурси за културните си програми (съответно 45,6 и 27,3 млн. евро), и двата града показаха, че ЕСК може да се увенчае с успех при сравнително скромнен бюджет и в период, когато ресурсите са ограничени.

Докладът показва, че и двете ЕСК са били финансирани по-скоро от публичния, отколкото от частния сектор. В него се подчертава, че нито един от градовете не е успял да генерира приходите от частния сектор, които първоначално са били заложили в кандидатурата им, като финансирането от частния сектор е било по-малко от 10 % от общия бюджет на двете ЕСК. Въпреки че инициативата ЕСК вероятно винаги ще бъде силно зависима от публичните бюджети, заслужава да се отбележи, че и двата града домакини през 2014 г. не отбелязват напредък в привличането на средства от частния сектор чрез пряко подпомагане, спонсорство или реклама. Според оценителите това се дължи до известна степен на настоящата икономическа ситуация и се изразява надежда, че с подобряването на икономическия контекст зависимостта от публичните бюджети за реализиране на дейностите, свързани с ЕСК, ще претърпи положителна промяна.

4.3. Ефективност при развиването на културни дейности и съдържание с културен и артистичен характер

Въпреки липсата на изчерпателни данни за резултатите и въздействието, в оценката се заключава, че и двата града са реализирали изключително голям обем културни дейности през 2014 г. (общо малко под 500 в Рига под мотото „Непреодолима сила“ и малко над 1000 в Юмео под мотото „Любознателност и страст“)¹⁰. Въпреки че е трудно да се изведат доказателства за това колко „повече“ култура е имало през 2014 г. в двата града в сравнение с предходните години, много от участниците в оценката посочват, че тя е „поне двойно повече“.

¹⁰ Преброяването на броя на дейностите на ЕСК е трудно, тъй като една ЕСК може да разглежда карнавала като една дейност, а друга да брой различните дейности в рамките на карнавала поотделно.

И двете ЕСК успяха също да разработят широка културна програма, която включва силно съчетание от културни жанрове, реализирани през цялата година и често в различни части на града и дори извън него. Те се възползваха максимално от наличните възможности през годината, за да разработят културни програми, които не бяха нито консервативни, нито предпазливи, и с културни събития, които бяха по-големи и по-новаторски отпреди. Въпреки че двата града предложиха различни знакови и „бляскави“ събития, те включиха и голям брой по-малки културни дейности, които също получиха радушен прием.

Според оценителя художественият контрол и управлението при изготвянето на културните програми на двете ЕСК бяха в ръцете на опитни и ползващи се с доверие участници, които имаха реално и задълбочено разбиране на културната програма на градовете. Тези художествени знания до голяма степен бяха застъпени в самите координационни органи (както и в проектите), които не се занимаваха единствено с управление и наблюдение на резултатите и бюджетите.

4.4. Ефективност при популяризиране на европейското измерение

Според доклада културната програма, представена от Юмео през 2014 г., беше с по-европейски характер от културните прояви в града през предходните години. Тя се основаваше на общата концепция на Юмео като „Северната зала“ в „Европейския дом“ и Юмео като място за прекосяване на граница и за дългосрочно сътрудничество в рамките на областта Лапландия, обхващаща северните части на Финландия, Норвегия, Швеция и Русия. В рамките на тази обща концепция бяха разгледани редица конкретни теми, включително свързани с културата, земите и идентичността на народа саами, местните жители на Северна Скандинавия. Културната програма — структурирана около осемте сезона на народа саами — изследваше и поставяше на преден план културата на народа саами във всичките ѝ форми, напр. скално изкуство, музика, занаяти, облекло.

Освен това статутът на ЕСК позволи на Юмео да повиши европейското — и международното — измерение на културния си афиш чрез сътрудничество с някои международни творци, които бяха специално поканени или на които беше възложено да изготвят самостоятелно или съвместно прояви, творби и изложби. Общо 195 проекта включваха някакъв вид сътрудничество с творци и други културни организации от други (най-вече европейски) страни.

Накрая, по мнение на оценителя, Юмео 2014 г. — въпреки географското предизвикателство да бъде сравнително изолиран на север — действително извлече максимална изгода от статута си на ЕСК в усилията си да привлече вниманието на европейските зрители към града и да се постави „на картата“ благодарение на своите маркетингови и комуникационни дейности. В това отношение в доклада се говори за положителните постижения на турнето „Уловен от [Юмео]“, което доведе до пряк контакт на представители на града и неговия културен сектор с публиката в няколко различни европейски града преди началото на годината на провеждане на ЕСК като начин да бъде привлечена в Юмео. Освен това между 2013 г. и 2014 г. броят на резервираните нощувки във всички места за настаняване на туристи нарасна с 24 %.

От доклада става ясно, че в Рига европейското измерение е било отразено в редица различни прояви и дейности. Това включва проекти, подчертаващи общи европейски теми, като например свързани с Първата световна война или някогашната сграда на КГБ, или подкрепата на програми за обмен и други програми за мобилност от различните държави – членки на ЕС. В това отношение констатациите показват, че 40 % от всички проекти на ЕСК са с международно измерение, т.е. в тях има

чуждестранни участници (мнозинството от тях европейски) в осъществяването на проекта като изпълнители, творци и организаторите на събития.

ЕСК беше възприета и като „място за среща“ и възможност за хора на изкуството от различни държави да се обединят и да работят в дух на сътрудничество по различни дейности.

По отношение на подобряването на международния облик на града (основна мотивация на проекта за ЕСК) резултатите в Рига 2014 г. бяха смесени. Броят на чуждестранните туристи, посетили Латвия, нарасна с 18,9 % през първата половина на 2014 г. и в 2 800 публикации (от които 98 % са били положителни) беше спомената ЕСК в Рига, но изглежда, че по-малко от 2 % от публиката е била чуждестранна.

4.5. Ефективност по отношение на привличането на гражданите и на обществеността

В оценката се посочва, че един от основните аспекти на ефективността и в двата града е бил свързан с това, че статутът на ЕСК е от основно значение за разширяване на привлекателността и обсега на културата до общностни групи и квартали, които просто не биха имали досег с култура без съществуването на ЕСК.

И двете програми бяха много активни в това отношение и работиха усилено, за да осигурят културно съдържание, което да се хареса на многообразна и различна публика, предлагайки представления и дейности, които могат да се квалифицират като популярни, алтернативни или новаторски по характер. Изглежда, че съответно 71 % и 76 % от жителите на градовете Юмео и Рига са присъствали на събитие, организирано в рамките на ЕСК, а общо 1,6 милиона души са присъствали на дейности на ЕСК в латвийската столица. Организаторите на проекти са били насърчавани да насочват вниманието си към недостатъчно представените групи, много дейности са били провеждани в нетрадиционна обстановка извън центъра на града и са били дадени ясни насоки (включително по време на семинари или под формата на напътствия) за това как най-добре да се разшири участието.

Освен това редът и условията за разработване на проекти и в двата града са били приобщаващи и прозрачни с отправянето на отворени покани за представяне на проектни идеи, идващи „отдолу нагоре“, така че проектите са дошли по-скоро от културни дейци, отколкото от стратегически участници. Горепосоченият подход на отворен код в Юмео се оказва много ефикасен инструмент за предоставяне на значителна възможност на местния културен сектор и голяма част от населението да определят и реализират културната програма по начин, който е едновременно автентичен и надежден. По мнение на оценителя тази подход обаче е подходящ единствено за градове, които са отворени към съвместното създаване и към международно сътрудничество, и в които има среда на доверие и традиция на консенсус.

Според доклада Рига 2014 г. е завоювала съществени успехи в разпространението на дейностите и ползите от своята културна програма в целия град и сред кръг от жители и квартали, които традиционно имат бедна културна програма. Едно цяло направление на програмата (наречено „Пътна карта“) беше посветено на ангажирането с организации и физически лица, живеещи в тези квартали. Начинът, по който тези групи бяха оправомощени и бяха проведени консултации с тях, за да се гарантира, че те оформят, осъществяват и се наслаждават на културната програма, е успех от ключово значение според оценителя. В доклада се счита за особено положително постижение факта, че Рига 2014 г. е спомогнала за насърчаване на подход „отдолу нагоре“ към разработването и осъществяването на програмата на ЕСК в страна, която прави първите си стъпки в областта на общностното развитие.

4.6. Ефективност по отношение на постигането на въздействие върху икономиката, развитието на градската среда и туризма

Според оценката има по-малко свидетелства за въздействието на инициативата ЕСК като цяло в града.

Въпреки това, докладът заключава, че в Юмео успешното провеждане на инициативата ЕСК може да бъде приписано на амбициите на местните заинтересовани страни творчески да преработят и пресъздадат своя град като център за растеж и културна дестинация. От събраните от оценителя свидетелства е видно, че ЕСК постигна важен принос в осъществяването на тази амбиция, по-специално при предоставянето на стимули за довършване на някои важни инвестиции в културната инфраструктура и създаването на международен интерес към града.

Въпреки че беше изключително важен за града и неговото развитие, успехът на Юмео 2014 г. се обуславяше до голяма степен от факта, че инициативата е била част от по-широка стратегия за градско развитие. Юмео 2014 г. не беше катализаторът за развитие на града, нито крайната му точка. В сегашния си вид културната програма в града отразява няколко десетилетия растеж и по-специално разрастването на университета и промишлените отрасли, които зависят от него.

В Рига основният акцент на ЕСК очевидно беше върху „културното“ съдържание на програмата, а не върху проектите за подобряване на инфраструктурата или други строително-ремонтни дейности, свързани с културата или с по-широката обществена сфера. Това означава, че програмата понякога се разглеждаше като не толкова силен благоприятстващ фактор за физически подобрения на града. Срещат се и мнения, че не е имало очевиден физически символ на Рига 2014 г., който хората могат да асоциират с годината на културата през 2014 г. или след това. Тази липса на основна физическа „емблема“ на годината според някои свидетелства за липса на очевидно „въздействие“ на инициативата ЕСК. Изглежда обаче, че ЕСК е позволил на участниците в културата в града твърдо да поставят своята политическа област на картата.

4.7. Устойчивост

В коментарите на оценката се посочва, че от аспекти на подхода и в двата града проличава, че те са мислили за устойчивостта. Въпреки че във всеки от градовете – носители на званието ЕСК, са започнали да мислят за наследството още в ранните етапи от жизнения цикъл, това не се е проявило в силно по-дългосрочно наследство или план за устойчивост, които да поддържат предлагането на културни прояви след изтичане на годината, в която са били носители на званието. Не е изненадващо, че липсата на финансиране за поддържане на някои от ключовите аспекти на културната програма за 2014 г. беше подчертана като основната пречка пред устойчивостта.

Въпреки горепосоченото, има доказателства, че и в двата града в резултат на ЕСК културата е изведена на по-преден план в политическия дневен ред. Всъщност ЕСК позволи и на двата града да покажат значението и ползите от културата до ниво, което не би било възможно без този статут.

Юмео 2014 г. се разглежда като част от по-широка стратегия за градско развитие, в която културата е ключов елемент. Градът ще продължи да следва своята десетгодишна стратегия в областта на културата за периода 2010-2020 г., която ще бъде актуализирана, за да се вземат предвид поуките, извлечени по време на годината на ЕСК, а разходите за култура на глава от населението се очаква да продължат да нарастват и да останат близо два пъти по-големи от средната стойност за всички шведски общини.

В Рига културата вече се споменава в изготвения неотдавна общински план за развитие с включване на приоритети като стимулиране на „творчески и европейски град с висококачествен културен живот“ или насърчаване на „достъпа до култура и активно поощряване както на творчеството на местните жители, така и на участието на обществеността“.

Освен това в Юмео беше подобрена културната инфраструктура, а последиците от това ще се усещат и след 2014 г., тъй като организациите, жителите и посетителите ще разполагат с нови и подобрени сгради за идните години. Въпреки че в Рига бяха и ще бъдат направени подобрения на културната инфраструктура, те са по-слабо свързани с програмата на ЕСК, тъй като — повечето от тях — не бяха готови навреме, за да бъдат използвани по време на самата година.

Освен това е безспорно, че и Юмео, и Рига, подобно на други предишни ЕСК, изградиха множество нови връзки и мрежи на градско, национално и международно равнище, които ще бъдат запазени в бъдеще.

И накрая, може би най-важният аспект на устойчивостта е свързан с увеличаване на капацитета, отчетен от операторите в сферата на културата, и в двата града, чрез тяхното участие в реализацията на различни проекти на ЕСК. Сред основните ползи от ЕСК като цяло, които увеличават нейната устойчивост, са новите умения, опит, резултати и знания, които се натрупват в градовете като последица от планирането и реализирането на важна година на културата.

5. ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ НА ВЪНШНАТА ОЦЕНКА И ЗАКЛЮЧЕНИЯ НА КОМИСИЯТА

От този доклад Комисията стига до заключението, че действието ЕСК продължава да бъде от изключително значение на равнище ЕС и високо ценено от градовете домакини, както и да води до създаването на богати културни програми с положителни резултати и въздействия, които обаче все още не могат да бъдат изцяло оценени. Само оценките във времето, извършвани от самите градове домакини, както е посочено в параграф 3.2, биха могли да предоставят по-ясна картина в тази връзка.

Комисията заключава още, че програмите, прилагани от двата града – носители на званието през 2014 г., бяха иновативни и съответстващи на целите на инициативата ЕСК; те отразяваха европейското ѝ измерение, привлякоха за участие много местни жители и заинтересовани страни, отведоха културата до нова публика (чрез конкретни инструменти и стратегии), повишиха интереса на гражданите от чужбина (макар и в по-малка степен от очакваната в Рига) и вероятно ще оставят известно наследство (дори при липсата на официални планове за устойчивост). Въпреки това, за да се потвърди въздействието на програмата, би било полезно провеждането на по-задълбочени оценки на мащаба на ползите в сравнение с направените разходи. Сега на двата града се пада отговорността да инвестират в научни изследвания, за да разберат по-добре как са оптимизирали културните, социалните и икономическите ползи и да бъдат в състояние да покажат въздействието от годината на проявата за развитието на града, като по този начин обосновават стойността на публичните разходи.

В доклада се подчертават редица препоръки, изтъкнати в съображенията на оценителите във връзка с двете ЕСК за 2014 г. Тези препоръки са полезни за бъдещите ЕСК, и следователно насочени към тях, когато разработват и изпълняват своите програми: необходимостта от политическа подкрепа както на градско, така и на национално равнище с цел осигуряване на стабилност; необходимостта от изграждане на стабилен и ефективен екип на ранен етап в развойния период; необходимостта да се премине отвъд културата и да се направи връзка между инициативата ЕСК и други аспекти на стратегията на града, включващи предприемаческата инициатива,

социалното приобщаване и инфраструктурното развитие; необходимостта носителите на званието да събират данни за „въздействието“ като данни за посещаемостта, разходите на посетителите, нивата на удовлетвореност, както и по-широките икономически последици; необходимостта активно да се търси по-широко участие в културата чрез специализирани стратегии, както и необходимостта от разработване на по-дългосрочни планове за запазване на предлагането на културни прояви и след изтичане на годината. И накрая, в доклада се препоръчва Комисията да обобщи в сборник всички препоръки от настоящи и бъдещи оценки на ЕСК и да ги направи достъпни за градовете кандидати, за да им помогне да извлекат поуки от натрупания опит и добри практики.

Комисията признава значението на всички тези препоръки и ще последва предложението на оценителите да изготви сборник.